

BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ

BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING

INFORMACIJA O FISKALNOJ ODRŽIVOSTI U BIH

Sarajevo, septembar/rujan 2012. godine

Uvod

Održivost politike vladinog sektora igra veoma važnu ulogu u funkcionisanju svake ekonomije. To je posebno naglašeno u BiH obzirom na veličinu vladinog sektora u ekonomiji. Naime, konsolidovani rashodi opšte vlade su proteklih godina iznosili približno 40% BDP-a¹, što znači da vladin sektor učestvuje u stvaranju i preraspodjeli skoro polovine cjelokupnog dohodka stvorenog u BiH. Pored toga, fiskalna politika predstavlja jedini instrument u rukama vlade da direktno utiče na ekonomska kretanja u kratkom roku obzirom da automatizam „currency board-a“ skoro u potpunosti upravlja monetarnom politikom. Zapravo, fiskalna održivost takođe predstavlja jedan od preduvjeta za održivost samog „currency board-a“ u BiH. Konačno, fiskalna održivost predstavlja osnovni preduslov implementacije infrastrukturnih i drugih razvojnih programa zemlje.

Važnost održivosti neminovno nameće pitanje njene definicije. Dakle, šta je to zapravo održiva fiskalna politika i koji su njeni indikatori? Na žalost, u ekonomskoj literaturi trenutno ne postoji jedinstven koncept po ovom pitanju. U trening materijalima MMF-a² se navodi da je opšte prihvaćen konsenzus da je neodrživa ona fiskalna politika zemlje koja rezultira trenutnom, ali i budućim fiskalnim pozicijama koje vode ka konstantnom uvećanju udjela javnog duga u BDP-u zemlje. Drugim riječima, ovakva fiskalna pozicija primorava vladu na promjenu fiskalne politike pri čemu se udio javnog duga u BDP-u nameće kao ključni indikator održivosti. Materijali MMF-a ovo objašnjavaju time da se rastom zaduženosti zemlje postepeno vrši pritisak na kamatne stope pod kojima se ona zadužuje, te se na taj način povećava deficit kroz njegovu rastuću komponentu koja se odnosi na servisiranje dugova. Ukoliko ne dođe do neophodne blagovremene promjene u politici, situacija može eskalirati do te mjere da finansijska tržišta potpuno izgube povjerenje u vladu zemlje (u smislu servisiranja dugova) te kao rezultat, u ekstremnim slučajevima, prestanu otkupljivati njen dug (obveznice).

Ipak, kod ovog koncepta održivosti se nameću dva važna problema. Prije svega, postavlja se pitanje gdje se nalazi granica prihvatljivog nivoa zaduženosti u smislu udjela duga u BDP-u. Dosadašnja iskustva mnoštva zemalja ukazuju da je ta granica različita za različite zemlje. To zapravo jasno ilustruje primjer uporedbe BiH sa kriterijima Evropske unije postavljenim za razvijene zemlje. Naime, prihvatljivi nivo zaduženosti u EU od 60% BDP-a je po svemu sudeći znatno iznad BiH mogućnosti. Naime, BiH se trenutno suočava sa ozbiljnim problemima finansiranja deficita iako je njen nivo javne zaduženosti niži od 40% BDP-a. Nizak kreditni rejting zemlje je ovdje igrao presudnu ulogu, tako da su privatni kreditori pokazali vrlo malo spremnosti za kreditiranjem vlada u BiH. Naime, najveći dio trenutnog duga nastao u poslijeratnom periodu je zapravo dug prema institucionalnim kreditorima (Svjetska banka, MMF, EBRD i sl). Druga primjedba ovom konceptu održivosti je u tome da se na ovaj način često nameću prestrogi kriteriji po pitanju mjera koje treba preduzeti. S toga se razvijaju koncepti održivosti zasnovani na solventnosti koji su donekle manje restriktivni. Solventnost je neophodan uslov za održivost, pri čemu je neophodno da udio javnog duga u BDP-u raste stopom nižom od razlike realne kamatne stope i realnog ekonomskog rasta.

---

¹ Ovdje se radi o BDP-u mjerenom rashodovnim pristupom koji je znatno veći u odnosu na rezultat dobiven mjerenjmm proizvodnim pristupom. Prema tome, udio vladinog sektora u proizvodno mjerenom BDP-u je znatno viši, te je u proteklih nekoliko godina je dostizao i do 47% BDP-a.

² Course on Financial Programming and Policies (JV10.20), Volume I., str. 74-75

Javna zaduženost BiH

Kretanje javne zaduženosti u BiH određeno je makroekonomskim i fiskalnim čimbenicima. Rezultat globalne ekonomske krize unazad par godina bio je realni pad bruto domaćeg proizvoda u 2009. godini, nakon čega je uslijedio slab rast u 2010. i 2011. godini. Način vođenja fiskalne politike, potpomognuto lošom ekonomskom situacijom dovelo je do deficita opće vlade³ u iznosu od 3,9% BDP-a. Zbog potrebe financiranja primarnog deficita BiH je u 2009. godini potpisala Stand by aranžaman s Međunarodnim monetarnim fondom u vrijednosti 1,2 mlrd. KM⁴. Novo zaduživanje, skupa s realnim padom BDP, povećanjem prosječne realne kamatne stope na javni dug, kao i deprecijacija vrijednosti KM u odnosu na \$⁵, doveli su do povećanja javne zaduženosti BiH u 2009. godini. U 2010. godini nastavljen je trend rasta javne zaduženosti, pa je udio javnog duga u BDP-u iznosio 38,6%.

U 2011. godini glavni čimbenici koji su doveli do minornog rasta zaduživanja od svega 0,5 postotnih bodova u odnosu na godinu ranije, jeste deficit u iznosu od 0,6% BDP-a, negativna prosječna realna kamatna stopa na javni dug⁶, kao i aprecijacija vrijednosti KM u odnosu na \$.

Tabela 1: Struktura javnog duga u BiH i godišnje stope promjene

	2009.	2010.	2011.
Unutarnji dug	3.038	3.202	3.314
% rasta g/g	-3,9	5,4	3,5
Vanjski dug	5.234	6.289	6.660
% rasta g/g	23,4	20,2	5,9
Ukupni javni dug	8.272	9.491	9.974
% rasta g/g	11,8	14,7	5,1

Izvor: Ministarstvo financija i trezora BiH

Projekcije za 2012., 2013. i 2014. godinu rađene su na osnovu zadnjih usvojenih DOP-ova za 2012. – 2014. godinu vlada FBiH, RS, BD i institucija BiH, kao i usvojenih proračuna za institucije BiH, vlada FBiH, vlade BD za 2012. godinu. Na osnovu tih dostupnih dokumenata, rezultat je suficit opće vlade u narednim godinama zbog bržeg rasta javnih prihoda od rashoda i smanjenje javne zaduženosti, što ipak, mora se priznati, ne odgovara stvarnoj trenutnoj situaciji. U prilog tvrdnji da su dobiveni rezultati daleko od mogućih, govori i činjenica da je BiH ispregovarala novi Stand By aranžaman s MMF, a dobivena kreditna sredstva namijenjena su kao podrška proračunima FBiH i RS. Rezultati bi vjerojatnije bili uvjerljiviji da se raspolagalo DOP-ovima za 2013.- 2015. godine, koji u vrijeme izrade ove Informacije nisu bili usvojeni.

Kao model za procjenu održivosti javnog duga korišten je MMF-ov okvir za procjenu održivosti javnog duga. Rezultati su prikazani u tabeli 2.

³ Podatak se odnosi na konsolidiranu BiH. Izvor: CB BiH.

⁴ Kredit je trebao biti isplaćen kroz 12 tranši u razdoblju od 2009. – 2012. Godine. Međutim, do sad su povučene četiri tranše, ukupne vrijednosti na dan povlačenja 741,3 mil. KM. Izvor: Informacija o stanju javne zaduženosti BiH na dan 31.12.2011. godine, strana 18.

⁵ Kretanje tečaja \$/KM uzeto je u obzir zbog činjenice da je tečaj euro/KM fiksiran, a sljedeća valuta u kojoj je denominiran vanjski dug BiH, ako izuzmemo SDR, jeste američki dolar u ukupnom vanjskom dugu.

⁶ Prosječna nominalna kamatna stopa na javni dug u 2011. godini iznosila je 1,7%, međutim BDB deflator iznosio je 2,3%, što je u konačnici dovelo do negativne realne kamatne stope na javni dug.

Tabela 2: Održivost javnog duga u BiH, 2009. - 2014. godina

				Projekcije		
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
u % BDP-a (ako drukčije nije naznačeno)						
1 Javni dug	34,4	38,6	39,2	36,5	34,1	30,4
od čega udio vanjskog duga	21,8	25,6	26,1	25,5	27,2	24,3
2 Promjene javnog duga	4,5	4,2	0,5	-2,7	-2,4	-3,6
Povlačenje novih zajmova	3,4	5,7	2,0			
Otplate glavnice duga	1,2	1,6	1,6			
3 Tokovi koji određuju javni dug (4+7+12)	6,4	2,9	-1,3	-2,9	-3,4	-4,1
4 Primarni deficit	3,9	2,0	0,6	-2,0	-2,6	-3,5
5 Prihodi i grantovi	43,0	44,2	44,6	46,2	46,6	46,4
6 Primarni (nekamatni) rashodi	46,9	46,2	45,2	44,2	44,0	42,9
7 Automatska dinamika duga	2,4	0,9	-1,9	-0,8	-0,8	-0,6
8 Doprinos razlike kamata i rasta BDP-a	1,4	-0,2	-0,7	0,1	-0,7	-1,2
9 Od čega doprinos realne kamatne stope	0,5	0,0	-0,2	0,2	-0,1	0,0
10 Od čega doprinos realnog rasta BDP-a	0,9	-0,2	-0,5	-0,2	-0,7	-1,2
11 Doprinos deprecijacije tečaja valute	1,0	1,1	-1,2	-0,9	0,0	0,5
12 Drugi određujući tokovi javnog duga	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13 Primici od privatizacije (negativni)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
14 Implicitne ili potencijalne obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
15 Drugo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
16 Rezidual, uključuje promjene imovine (2-3)	-1,9	1,3	1,8	0,2	1,0	0,5
Odnos javnog duga/prihoda	80,0	87,4	87,8			
Bruto potrebe za financiranjem	5,6	4,1	2,8			
u mlrd. KM	1,4	1,0	0,7			
Ključne makroekonomske i fiskalne pretpostavke za osnovni scenarij						
Realni rast BDP-a (u %)	-2,9	0,7	1,3	0,4	1,9	3,6
Prosječna nominalna kamatna stopa na javni dug (u %)	1,7	1,5	1,7	2,1	2,2	2,0
Prosječna realna kamatna stopa (nominalna kamatna stopa minus promjene BDP deflatora, u %)	1,6	0,0	-0,6	0,6	-0,2	0,0
Nominalna deprecijacija (rast vrijednosti \$ u domaćoj valuti, u %)	5,2	5,0	-4,8	-3,3	-0,1	2,0
Stopa inflacije (BDP deflator, u %)	0,1	1,5	2,3	1,5	2,4	1,9
Rast realne primarne potrošnje (deflacionirano BDP deflatorom, u %)	-0,3	-0,9	-0,8	-1,8	1,4	1,0
Primarni deficit	3,9	2,0	0,6	-2,0	-2,6	-3,5
Udio vanjskog duga	0,6	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8

U 2012. godini zbog projiciranog suficita opće vlade, realnog rasta BDP (međutim, više nego skromnog), kao i nastavka aprecijacije vrijednosti KM⁷ doći će do smanjenja javne zaduženosti na 36,5%. Nastavak smanjenja zaduženosti projicirane su i za 2013. – 2014. godinu.

Iako se na prvi pogled čini da je javni dug BiH održiv i da je prema Mastroškim uvjetima BiH daleko od maksimalno dozvoljene zaduženosti, treba uzeti u obzir i činjenicu da deficit od svega 3,9% BDP iz 2009. godine BiH nije bila u stanju sama financirati, već je tražena pomoć od MMF što pokazuje na krhkost fiskalne stabilnosti BiH. Slično se dešava i u 2012. godini. Također, trenutni kreditni rejting prema kojem se BiH nalazi na neinvesticijskoj razini, tj. zoni visokog kreditnog rizika, ukazuje da je BiH percipirana kao država koja će teško izmirivati svoje obveze na vrijeme⁸.

Budžet konsolidovane BiH

Na grafikonu 1 može se vidjeti kako su se kretali javni prihodi u BiH tokom 2005. - 2014. godine, i kako su pojedine kategorije prihoda uticale na rast prihoda. Jasno se vidi efekat uvođenja PDV-a na rast ukupnih prihoda. Uvođenje PDV-a, ukupan rast ekonomije, povećavanje vanjske trgovine i usklađivanje vanjskotrgovinske regulative oporezivanja sa EU standardima su bili glavni faktori koji su obilježili rast prihoda u ovom periodu. Ukupni (konsolidovani) javni prihodi BiH tokom 2005.-2011. su, sa izuzetkom 2009. godine, bilježili rast. 2009. godine i BiH ekonomiju pogađa svjetska ekonomska kriza, što je rezultiralo smanjenjem ukupnih prihoda. Najveći doprinos padu ukupnih prihoda dali su poreski prihodi (i direktni i indirektni porezi ujednačeno). Nakon godine ulaska u recesiju, nastupaju godine stagnacije ili blagog oporavka, praćenog znatno sporijim rastom prihoda od onog zabilježenog u godinama prije krize. Posmatrajući učešće javnih prihoda u BDP-u, primjećuje se rast učešća, kako u ranijim, tako i u narednim godinama.⁹

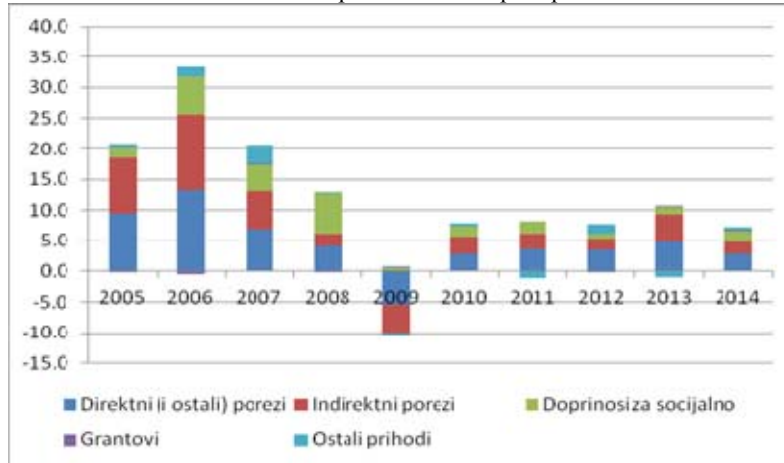
---

⁷ Kao pretpostavka za kretanje tečaja KM/\$, korištene su projekcije godišnje promjene tečaja €/ \$ koje je dala Europska Komisija u izvješću „European Economic Forecast, Spring 2012“, str. 166, tabela 30.

⁸ Zadnji dodijeljeni kreditni rejtingi BiH od strane Moody's Investors Service i Standard & Poor's su B3 / stabilni izgledi i B / stabilni izgledi, respektivno. I jedan i drugi kreditni rejting predstavljaju neinvesticijsku, spekulativnu razinu, odnosno visok kreditni rizik, što umanjuje mogućnosti za zaduživanjem kako u zemlji, tako i inozemstvu.

⁹ Za BDP su do 2010. korišteni zvanični podaci, za 2011. preliminarni podaci BHAS-a, a za naredne godine projekcije DEP-a bazirane na podacima BHAS-a. U analizi učešća prihoda, rashoda i suficita/deficita korišten je rashodnom pristupu BDP.

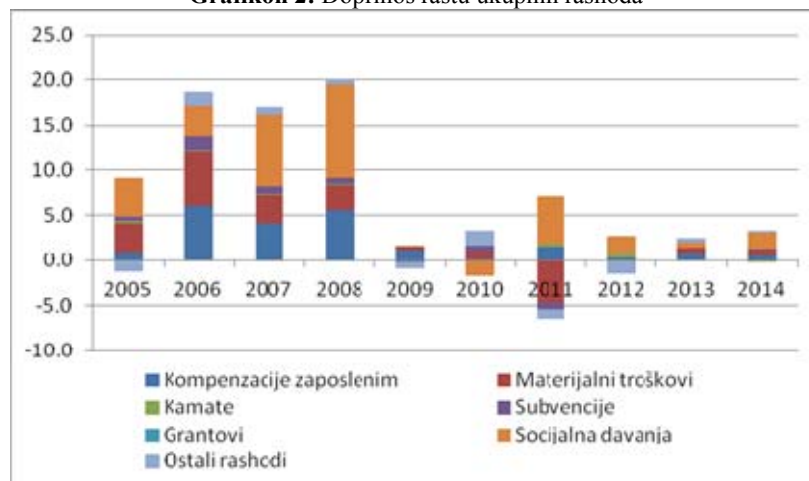
Grafikon 1: Doprinos rastu ukupnih prihoda

Izvor: CB BiH, MFT BiH, FMF, MF RS i kalkulacije DEP-a

Na grafikonu 2 prikazano je kretanje ukupnih javnih rashoda, kao i to kako su pojedine kategorije rashoda dale svoj doprinos rastu konsolidovanih javnih rashoda. Rashodi su se kretali slično kao i prihodi. Do uvođenja PDV-a zabilježen je rast rashoda, ali znatno sporije nego rast prihoda. Nakon značajnog rasta prihoda, čak i većeg od očekivanog, počinju da se povećavaju rashodi i kroz povećanje plata i naknada zaposlenim, povećanje materijalnih troškova, kao i izdaci za socijalna davanja. Kako je 2009. godine došlo do smanjenja ukupnih prihoda, tako su ukupni (konsolidovani) javni rashodi BiH značajnije usporili svoj rast, čime je došlo do smanjenja njihovog učešća u BDP-u. Glavnu ulogu kod ovog usporavanja su imale kompenzacije zaposlenih koje su smanjiviši se za čak 14,8 procentnih poena sa dvocifrenog rasta došli do stope od svega od 4,4%, korištenje roba i usluga (materijalni troškovi - za oko 10 procentnih poena) i rast izdataka za socijalna davanja je zaustavljen.

Grafikon 2: Doprinos rastu ukupnih rashoda

Izvor: CB BiH, MFT BiH, FMF, MF RS i kalkulacije DEP-a

Nešto brži rast rashoda u odnosu na prihode u periodu nakon uvođenja PDV-a nošen prije svega ekspanzijom socijalnih davanja i kompenzacija zaposlenih, je rezultirao budžetskim deficitom u 2008. godini. Ovo je bio prilično loš uvod u recesiju 2009 godine kada je pad ekonomske aktivnosti u BiH doveo do ukupnog pada javnih prihoda od 5,1%. Ovo je rezultat ukupnog smanjenja poreskih prihoda od 10%, smanjenja neporeskih prihoda od 3,1% i

stagnacije doprinosa nakon njihovog dvocifrenog rasta u prethodnih par godina. Pad prihoda je primoralo Vlade u BiH da zaustave rast rashoda i to prije svega u domenu socijalnih davanja, ali i ostalih kategorija rashoda kao što su naknade zaposlenih i materijalni troškovi.

Ipak, zaustavljanje rasta rashoda je obzirom na pad prihoda, bilo nedovoljno da se spriječi eskalacija primarnog deficita na 3,9% BDP-a u 2009. godini. Zapravo projekcije deficita sa ranijim trendom javnih rashoda su bile znatno pesimističnije, te se zbog toga pristupilo pregovorima sa MMF-om o „Stand-By“ aranžmanu kojim bi se ne samo ograničio rast deficita. S tim u vezi, u julu 2009. godine izvršni odbor MMF-a je odobrio Bosni i Hercegovini Stand-by aranžman u iznosu od 1,01 milijardi SDR-a (oko 1,2 milijardi KM ili 600 procenata kvote) u trajanju od 36 mjeseci (juli 2009. - juli 2012). Sredstva po osnovu Stand-by aranžmana su podijeljena u tranše. Što se tiče zahtjeva iz navedenog aranžmana, a koji se tiče fiskalnog sektora, riječ je o konsolidaciji javnih finansija dovođenjem istih na srednjeročni održiv nivo, kao i provođenjem odgovarajućih strukturalnih reformi. Fiskalne mjere, ugovorene aranžmanom se odnose prvenstveno na uštede u budžetima, kroz smanjenje rashoda i to smanjenje kompenzacija zaposlenim, izdvajanja za socijalna davanja, materijalnih troškova i ostale tekuće potrošnje, a na entiteskim nivoima i reformu penzionog sistema. U okviru obaveza koje proizilaze iz aranžmana, institucije BiH su u toku iste godine u cilju ušteta, odnosno smanjenja rashoda, umanjile kompenzacije zaposlenim (smanjenje osnovice za obračun plate, topli obrok, regres) i materijalne troškove¹⁰. Po osnovu aranžmana povučeno je 750 miliona KM i to u tri tranše i sva povučena sredstva su iskorištena kao podrška entiteskim budžetima.¹¹

Projekcija deficita koje su vlade napravile je bila daleko veća od onog koji se stvarno desio. Iako je konolidovana BiH ove godine ostvarila deficit od 1 milijarde KM. Mjeren udjelom u BDP-u je iznosio čak 3,8% BDP-a (rashodni pristup), odnosno 4,4% BDP-a (proizvodni pristup). Provođenje navedenih mjera je dalo najveće efekte u 2010. kada je po prvi put zabilježen pad socijalnih davanja praćen stagnacijom kompenzacija zaposlenih. Ovo je, uz ponovni rast prihoda, bio jadan od važnijih faktora smanjenja deficita u 2010. Restriktivna politika rashoda je djelomično nastavljena u 2011. i to uprkos značajnog rasta socijalnih davanja (od 15%) koji je u velikoj mjeri ostvaren zahvaljujući uštedama prije svega u domenu materijalnih troškova i subvencija. Ovim je, uz rast prihoda od 4,6%, primarni deficit sveden na svega 0,6% BDP-a u 2011 godini.

Projekcije ukupnih prihoda, rashoda i deficita/suficita za 2012., 2013 i 2014. godinu rađene su na osnovu zvaničnih, poslednjih usvojenih DOB-ova Institucija BiH, entiteta i BD, a koji se odnose na period 2012-2014, kao i na osnovu usvojenih budžeta Institucija BiH, vlade FBiH i BD.¹² Ovi dokumenti su pisani (mart/april 2011.) i usvajani (osim DOB-a Institucija BiH) u različitim dijelovima 2011. godine, na bazi projekcija značajnijeg ekonomskog rasta,

¹⁰ Na 92. sjednici Savjeta ministara održanoj 17.06.2009. godine usvojena je odluka o smanjenju osnovice za obračun plata sa 535,5 KM na 498,10 KM, smanjenju toplog obroka sa 11,70 KM na 8,00 KM po danu. Ova odluka je na snazi od 01.07.2009. Regres zaposlenih je smanjen sa 630 KM na 586 KM. Dodatne uštede su ostvarene na materijalnim troškovima: putni troškovi, izdaci na telefonske i poštanske usluge, energiju i komunalne usluge, nabavka materijala, troškovi prevoza i goriva...

¹¹ <http://www.imf.org/external/np/fin/tad/extcred1.aspx?memberKey1=75&date1key=2012-08-31&roption=Y>

¹² Vlada RS je na sjednici održanoj 30.06.2011. usvojila DOB 2012.-2014. Vlada FBiH je na 20. sjednici održanoj 04.10. 2011. usvojila DOB 2012.-2014. Fiskalno vijeće BiH je na sjednici održanoj dana 14.03. 2012. godine usvojilo Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u BiH, na osnovu čega je izrađen budžet Institucija BiH koji je objavljen 31.05.2012. godine u Službenom glasniku BiH broj 42. Vlada BD je DOB 2012-2014 usvojila dana 15.11.2011. godine.

baziranog na postepenom oporavku kako svjetske tako i BiH ekonomije. U skladu s tim i planirani prihodi u budžetima različitih nivoa vlasti su daleko veći od realnih. Rast rashoda je, u skladu sa vođenjem restriktivne fiskalne politike, znatno sporiji od rasta prihoda, što dovodi do pojave planiranog suficita u periodu 2012-14. Ovdje naravno treba uzeti u obzir da su ovi dokumenti rađeni u vrijeme znatno optimističnijih očekivanja u širem okruženju pa tako i u BiH. Dostupni podaci o javnim finansijama za 2012. ukazuju da su ranija očekivanja bila daleko od realnosti. Naime, BiH se po svemu sudeći suočava sa ponovnim rastom deficita koji je u periodu nakon finansijke krize sve teže isfinansirati. Npr., u budžetu konsolidovane BiH za tekuću godinu se očekuje značajan rast prihoda (od skoro 6%), zahvaljujući rastu prihoda kako od direktnih, tako i od indirektnih poreza. Međutim, na osnovu raspoloživih podataka za pola godine kako od entitetskih poreskih uprava, tako i od UIO BiH, uočava se smanjenje prihoda od indirektnih poreza od 2% g/g, rast prihoda od ukupnih direktnih poreza od svega 0,9% g/g, kao i neznatan rast prihoda od doprinosa od svega 0,2% g/g. Ovo je motivisalo BiH vlasti da ponovno započnu pregovore oko novog Stand-by aranžmana sa MMF-om.

U cilju smanjenja deficita do kraja tekuće godine, određeni nivoi vlada su već sproveli i određene mjere koje doprinose smanjenju ukupnih rashoda i samim tim smanjenju deficita, a sve u svrhu odobravanja novog Stand by aranžmana. Usvajanje rebalansa entitetskih budžeta je jedan od uslova za odobravanje novog Stand-by aranžmana. Vlada FBiH je na sjednici održanoj 09.02.2012. utvrdila novu osnovicu za obračuna plate za 2012. godinu u iznosu od 315 KM i koja je niža za 4,5%. Takođe, 06.09.2012. su održane dvije vanredne sjednice Predstavničkog doma Parlamenta FBiH na kojim je po hitnom postupku usvojen rebalans budžeta FBiH za 2012. godinu (uvećanje prihoda od 3,9% u odnosu na usvojeni dokument), prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju budžeta FBiH za 2012. Vlada RS je u planiranom roku usvojila rebalans budžeta RS za 2012. umanjen za 0,8%. Institucije BiH su tokom 2011. godine bile na privremenom finansiranju. Budžet za tu godinu je usvojen tek u februaru ove godine, a objavljen je u Službenom glasniku BiH broj 12 nakon usvajanja, 14.02.2012. Obzirom da se kasnilo sa usvajanjem ovog budžeta, kasnilo se i sa usvajanjem budžeta za tekuću godinu, te su Institucije BiH prvu polovinu godine bile na privremenom finansiranju. Ali, sa usvajanjem budžeta usvojene su i nove mjere štednje. Navedene mjere štednje se odnose na smanjenje troškova kompenzacija zaposlenim i smanjenja materijalnih troškova.¹³ Takođe, sa početkom godine Vijeće ministara BiH je donijelo i odluku o smanjenju dnevnica za službena putovanja zaposlenih u Institucijama BiH. Sve ove sprovedene mjere u cilju smanjenja javne potrošnje, kao i pregovori sa MMF-om ukazuju da su vlade u BiH i same uvidjele opasnosti po pitanju održivosti finansiranja postojeće fiskalne politike na koje ukazuju sve izvjesniji rastući deficiti u skorijoj budućnosti. Novi Stand-by aranžman je odobren 26. septembra 2012. godine i moglo bi se reći da po pitanju zahtjeva od strane MMF-a, predstavlja nastavak prethodnog. Ovaj aranžman, četvrti po redu je odobren u iznosu od 338,20 miliona SDR ili oko 800 miliona KM (405,3 miliona evra) sa rokom otplate 2012.-2014. godina.¹⁴ Na FBiH otpada 2/3 sredstava, a na RS 1/3. Prva tranša u iznosu 50,73 miliona SDR (oko 120 miliona KM) već je doznačena.

---

¹³ Osnovica za obračun plate smanjena je za 4,5% sa 498,10 KM na 475,69 KM, topli obrok je smanjen na 6 KM dnevno, naknade na odvojeni život na 300 KM mjesečno, regresa za 50% (s tim što zaposlenim koji imaju platni koeficijent veći od 4 regres se obračunava u iznosu od 1 KM, a ostalim zaposlenim po 300 KM.

¹⁴ <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2012/pr12366.htm>

U skladu sa ranije navedenim, ostaje problem finansiranja deficita. U ranijim godinama (bazirano na zvaničnim podacima) finansiranje deficita je bilo ostvareno kroz zaduživanje, kako domaće tako i inostrano. Enitetske vlade su u tu svrhu vršile i emisiju obveznica. Prema projekcijama zasnovanim na ranije navedenim dokumentima, BiH bi trebala ostvariti suficit u narednom periodu, prema čemu ne postoji potreba za finansiranjem. Međutim, da se u vrijeme pisanja ove informacije raspolagalo DOB-ovima za period 2013. - 2015., nije sigurno da li bi slika bila potpuno drugačija. Tako da se pretpostavka finansiranja budućih deficita zasniva na povećanju javne zaduženosti.